

KAPITEL 13

Ett sparkonto i socialförsäkringssystemet

Stefan Fölster

En betydande del av offentliga utgifter ingår i en rundgång, där pengar tas från och ges till samma person. I processen uppstår skattekilrar som minskar människors motiv att investera, arbeta och spara. I ett livstidsperspektiv blir detta problem ännu mer påtagligt. Beräkningen i detta kapitel visar att två tredjedelar av det offentligas utgifter som är medtagna i kalkylen (motsvarande ungefär 21 procent av BNP) tas från och ges till samme person.⁷²

Det kan te sig oförklarligt att ett system byggdes upp som omfördelar i storleksordningen fyra till tio gånger så mycket som nödvändigt för att uppnå välfärds målen. Onekligen underskattades de samhällsekonomiska kostnaderna av transfereringarna. Samtidigt gjordes generalitet till ett slagord, inte bara för att t.ex. undvika stigmatisering, utan också politiskt i syfte att vinna ett brett stöd för välfärds målen.

Att omfördelningssystemet förefaller så överdimensionerat i förhållande till välfärds målen har emellertid en positiv sida. I en nedskärningstid innebär det utomordentligt goda möjligheter att skapa effektivitetsvinster och besparingar utan att förändra fördelningen av den disponibla inkomsten eller levnadsstandarden för utsatta grupper. Detta handlar i grunden om att skapa ett system, inom vilket människor själva klarar av en stor del av omfördelning-

⁷² Ett annat exempel är att närmare 10 procent av BNP via transfereringar ges till människor i arbetsför ålder (20–64 år). Söderström (1988) beräknar Ricci-Lindahls maximala utjämningskvot till 12,6 procent av inkomsterna. Denna utjämningskvot anger hur stor andel av den totala inkomstsumman som behöver flyttas från hög- till låginkomsttagare för att alla inkomsttagare skall få precis lika stora inkomster. Detta motsvarar ungefär 5 procent av BNP (1984). Jansson (1990) beräknar att endast 0,8 procent av BNP skulle behöva omfördelas, om man nöjde sig med att garantera en minimilevnadsstandard enligt socialbidragsnormen.

arna under sin livstid, utan att gå miste om ett försäkringsskydd för oförutsedda kalamiteter. Offentliga omfördelningar kan då begränsas till omfördelningar mellan människors livstidsinkomster, vilka utgör en bråkdel av dagens omfördelningar.

I vissa teoretiska modeller uppstår ett sådant system automatiskt som det "optimala", när människor väljer bland privata försäkringar (t.ex. Diamond & Mirrlees 1978). Människor skaffar sig då vissa försäkringar; men de övertar mycket av omfördelningen mellan livsperioder genom att spara och att ta lån.

Denna tanke speglas också i den offentliga debatten i Sverige, där en privatisering av socialförsäkringarna – utöver ett offentligt grundskydd – har målats upp som ett enkelt och effektivt sätt att drastiskt sänka offentliga utgifter. Erfarenheter från länder som har privata socialförsäkringar talar dock ett helt annat språk. I många fall brottas man med betydande effektivitetsproblem. I flera länder är man på väg att implementera drastiska offentliga ingrepp i de privata systemen för att rätta till marknadsmisslyckanden. Dessa problem har diskuterats i kapitel 4. Där utvecklades också en uppsättning av regler som skulle kunna få ett privat system att fungera effektivt. Diskussionen där stödjer sig bland annat på erfarenheter från Tyskland av privata försäkringar.

En av principerna som framförs i kapitel 4 är att ett individuellt sparkonto införs i socialförsäkringen. De två regler som berör sparkontot återges här.

F) Försäkringskassan erbjuder en försäkring baserad på ett privat sparkonto. Ett månatligt sparande på 5 procent av lönen tillförs kontot upp till ett maximalt saldo, t.ex. 150 000 kr. När det maximala saldot nås behöver individen inte spara mer. Det sparade beloppet betalas ut vid pensionsåldern. Utbetalningar vid sjukdom, föräldraledighet o.s.v. tas från sparkontot. Sparkontot kan dras ner till ett minimibelopp på t.ex. minus 150 000 kr, d.v.s. ett lån. Därefter görs utbetalningar av försäkringskassan.

G) Sparkontot flyttas med när en person byter försäkringsbolag. Det blir således obligatoriskt för försäkringsbolagen att acceptera en medflyttning av en skuld eller ett tillgodohavande när en person byter bolag.

Syftet med ett sådant sparkonto knutet till socialförsäkringarna är att låta individen sköta omfördelningarna under sin livstid med de "egna pengar" som finns på sparkontot. Därmed minskar skattekillen avsevärt. Enligt en grov kalkyl skulle införandet av ett sådant system snabbt kunna minska skattekillen motsvarande en skattesänkning på över 100 miljarder kronor om året (givet de försäkringar och offentliga utgifter som tas med i beräkningen). Den faktiska sänkningen av offentliga utgifter kan bli ännu större, beroende på i vilken mån människor väljer alternativ till de offentliga försäkringarna. Ändå bibehålls ett gott försäkringsskydd.

Tanken att införa sparande i socialförsäkringen har framförts tidigare på olika delområden.⁷³ Syftet med detta kapitel är att utreda principiellt vilka fördelar ett sådant sparkonto skulle kunna ha och att kvantitativt visa konsekvenserna av att applicera ett sådant system på en större uppsättning av offentliga utgifter.

I avsnitt 13.1 behandlas de principer som blir vägledande för hur ett system med sparkonto bör se ut. I avsnitt 13.2 redovisas beräkningen av konsekvenserna av ett sådant system.

13.1 Principer

Samhällets mål om jämlikhet och effektivitet utgör grunden för socialförsäkringssystemet och andra hushållstransfereringar. På en mer konkret nivå kan tre mål identifieras: en minimilevnadsstandard, inkomsttrygghet och ibland "beteendemål". Exempel på beteendemål är rollfördelning vid vård av barn och rehabilitering. De tre medel som skall svara mot målen kallas här för grundskydd, inkomstförsäkring och särskilda subventioner. I detta avsnitt

⁷³ Ett liknande system föreslås av Eliasson (1992a, b) och Amu-gruppen (SOU 1992:123) för yrkesutbildningen. Söderström (1983) diskuterar försäkringsbolags möjligheter till dubbel bokföring där kunder under vissa perioder tar lån av försäkringsbolaget. Fölster (1992) diskuterar ett liknande "livstidskonto" med en annan utformning än här.

diskuteras principer för utformningen av grundskydd och inkomstförsäkring med och utan ett sparkonto.

Grundskydd

Att ett grundskydd måste finnas tillgängligt för dem som inte har egna resurser betraktas idag som en grundbult i ett civiliserat samhälle. Det är också det enda sättet att uppfylla målet om en minimilevnadsstandard. Diskussionen handlar om hur grundskyddet skall finansieras, på vilken nivå det skall ligga och vilka villkor som skall gälla.

Ur debatten och den vetenskapliga analysen har utkristalliserats en konsensus om att grundskyddet bör vara obligatoriskt. Detta innebär att grundskyddsförsäkringen antingen drivs i offentlig regi eller att det krävs en obligatorisk anslutning till privata försäkringar i likhet med vad som gäller t.ex. för trafikförsäkringen. Privat regi kan i sin tur kräva vissa offentliga regleringar beträffande återförsäkring av risker och fri tillgänglighet till försäkringar även för riskgrupper.

Argumenten för ett obligatorium visas i rutan nedan. De är numera så allmänt accepterade att de inte diskuteras närmare här. Dessa argument gäller för ett hushållsinkomstprövat grundskydd, såsom socialbidrag, men inte nödvändigtvis för ett individuellt grundskydd.

Argument för ett obligatoriskt grundskydd

1. Ett problem är att grundskyddet medvetet väljs bort. När personer hamnar i kris måste samhället ändå gripa in så länge ambitionen finns att upprätthålla en viss levnadsstandard. Givet samhällets åtagande har många motiv att åka som "gratispassagerare", eller så kallade **free riders**, och förlita sig till systemet snarare än att spara eller försäkra sig själva.

2. En del personer kommer att välja bort privata försäkringar av okunnighet eller kortsiktighet. Detta är ett **paternalistiskt** skäl.
 3. De som löper liten risk kan anse att försäkringen ej är värd sitt pris och ställer sig därför utanför. Detta leder till högre kostnader för de människor som finns kvar. Problemet benämns **adverse selection** i litteraturen.
 4. Ett annat skäl för ett obligatoriskt grundskydd är att vissa personer ställs utanför frivilliga trygghetsarrangemang. Detta gäller framför allt personer som anses tillhöra riskgrupper redan innan de får tillfälle att teckna en försäkring.
 5. Ytterligare ett problem är att frivilliga trygghetsarrangemang oftast är begränsade. De har i allmänhet inte täckning för så kallade kollektiva risker, som depressioner, naturkatastrofer och krig. Till det kommer att de kan utsättas för inkompetens och bedrägeri som gör att de försäkrade plötsligen står utan det avtalade skyddet. Med en obligatorisk försäkring finns bättre möjligheter att sprida sådana risker.
-

Nivån på grundskyddet kan diskuteras utifrån en avvägning mellan omfördelning och effektivitet. Eftersom värderingarna i de flesta europeiska länder verkar implicera ett högt grundskydd i förhållande till de flesta personers nettoinkomst, måste man utgå från att free rider-problemet (problem 1 i tabellen) kan bli speciellt graverande.

Ett obligatoriskt grundskydd löser dock inte alla problem. Kvar finns ett så kallat moral hazard-problem. Detta innebär att människor kan ha motiv att utnyttja grundskyddet i onödan. Problemet är naturligtvis större ju högre grundskyddet är. Ett lågt grundskydd utgör på så sätt en större självrisk. Ändå kvarstår problemet, kanske inte för dem som inte har några alternativ, men för dem som samtidigt kan arbeta svart eller av andra skäl inte vill arbeta.

Moral hazard-problemet kan mildras något genom ett sparkonto. Ett sparkonto minskar motiven att begära grundskyddet i onödan, eftersom det kan leda till ökade inbetalningar senare i livet. Dessutom minskar motiven att arbeta svart eftersom skattekillen för lagligt arbete krymper.

Redan idag finns ett mindre inslag av sparkonto i socialbidragssystemet. Socialbidragstagare som har en anställning som börjar längre fram i tiden tvingas återbetala sitt bidrag när de börjar arbeta. Genom ett sparkonto sätts den principen i system. Den allra flesta socialbidragstagare i Sverige är i

åldersgruppen 20–29 år, vilket innebär att de allra flesta så småningom hittar arbete och förblir sysselsatta resten av livet.

Inkomsttrygghet utöver grundskyddet

Grundskyddet uppfyller målet om en minimilevnadsstandard. Inkomstförsäkringar utöver grundskyddet kan däremot svårligen motiveras med jämlikhetsmålet. Det ges ibland uttryck för känslan att det är mer synd om en höginkomsttagare som förlorar sin höga inkomst än om någon som aldrig har haft en hög inkomst. I grunden kan det dock ur jämlikhetssynpunkt aldrig vara viktigare att ge en höginkomsttagare inkomstersättning än att höja levnadsstandarden för de sämst ställda.

Däremot finns ofta mycket goda skäl för individen att vilja försäkra sig mot inkomstbortfall utöver grundskyddet. Detta gäller speciellt för dem som vill lånefinansiera investeringar i förväntan om en hög lön.

Det vanligaste investeringsmönstret är att investeringar som hus och bil efterfrågas mest i samband med barn, d.v.s. ganska tidigt i de flesta människors yrkesliv. Avsaknaden av inkomstförsäkringar skulle innebära att människor dels utsätter sig för en större risk att gå i personlig konkurs om de förlorar sin inkomst, dels senarelägger investeringarna. Ett fungerande system av inkomstförsäkringar höjer således individens konsumtionsmöjligheter och kan dessutom ha en viss extern effekt i den mån ett extra samhällsekonomiskt värde skapas, om barn leder till ökad konsumtion av t.ex. bättre boende.

Argumenten för en obligatorisk inkomstförsäkring är betydligt svagare än för ett grundskydd. Framför allt uppstår inte det så kallade free rider-problemet. En person som väljer att inte teckna en frivillig inkomstförsäkring får ju ingen alternativ inkomst utöver grundskyddet. Även problemet att människor kan vara kortsiktiga eller okunniga när de väljer bort inkomstförsäkringen är inte främst ett samhällsproblem. Problemet är endast att individens konsumtionsmöjligheter kan begränsas. Av samma anledning är inte heller så kallade kollektiva risker ett skäl att införa obligatoriska inkomst-

försäkringar. Även idag är vissa inkomstförsäkringar valfria som t.ex. arbetslöshetsförsäkring och sjukpenning för egna företagare. Det finns således inga principiella hinder för en ökad valfrihet.

Däremot har tre typer av problem vid frivilliga inkomstförsäkringar uppmärksamrats. Dessa är "moral hazard", "adverse selection" samt problemet att vissa kan ställas utanför. Det finns visserligen lösningar, som vid privata försäkringar kan mildra dessa problem. Det visar sig emellertid att ett sparkonto löser alla tre problemen mer effektivt till följd av möjligheten att kunna kräva återbetalning av utbetalda inkomstersättningar.

Moral hazard-problemet mildras vanligtvis genom självrisk, som emellertid är en högst ofullständig lösning. Om självrisken inte är alltför stor, finns det ändå betydande skäl att missbruka försäkringen för den som t.ex. kan arbeta svart eller av andra skäl har ett högt alternativvärde av tiden. Om självrisken är mycket stor försvinner poängen med försäkringen. Ett obligatorium påverkar inte heller risken för moral hazard, utan ökar den, eftersom de som inte frivilligt valt en inkomstförsäkring nu får motiv att utnyttja den.

Ett sparkonto utgör en förbättring jämfört med en vanlig självrisk på samma sätt som den var för grundskyddet som beskrevs tidigare. Ett sparkonto innebär i grunden att självrisken är betydande, men att den enskilde får hjälp att fördela den över tiden.

Adverse selection minskar effektiviteten i frivilliga försäkringar. De som tror sig löpa mindre risk än försäkringspremien kan ställa sig utanför och höjer därmed kostnaden för dem som är kvar. Ett vanligt sätt att minska adverse selection är genom en bonus som ges i efterhand, d.v.s. en ersättning som människor får i efterhand för att ha varit skadefria. Detta är naturligtvis i princip detsamma som det som händer i ett system med sparkonto. Adverse selection-problemet torde dock vara mindre med sparkontot, eftersom uttag från sparkontot kräver ökat sparande eller återbetalning senare. Detta är i grunden en negativ bonus som konkurrerande frivilliga försäkringar inte kan ta ut utan att kunder säger upp sin försäkring.

Slutligen finns problemet att vissa ställs utanför i ett system med frivilliga inkomstförsäkringar. I vissa fall kan det anses helt befogat. Någon

som har valt bort den frivilliga inkomstförsäkringen under hela sitt liv och på det sättet betalat en lägre försäkringsavgift kan naturligtvis inte ha några anspråk på mer än grundskyddet när han t.ex. arbetsskadas. Situationen är dock helt annorlunda för den som t.ex. får barn tidigt i sitt liv eller vill ha skydd mot inkomstbortfall till följd av arbetslöshet. Även personer som tillfälligt tar tjänstledigt för vidareutbildning eller vård av barn förlorar sitt försäkringskydd. En sådan person vill t.ex. få ut försäkringspengarna först och betala försäkringspremien sedan under resten av yrkeslivet. Alternativet är ett tillfälligt lån för att kunna upprätthålla försäkringspremieinbetalningar under utbildningsperioden. En helt frivillig försäkring, som tillåter kunden att säga upp sig när som helst, kan inte tillåta en sådan retroaktiv betalning av försäkringspremien. Privata försäkringar kan också få problem i sådana fall, t.ex. om kunderna vill byta försäkringsbolag.

I princip skulle det privata försäkringsbolaget kunna använda dubbel bokföring.⁷⁴ Detta innebär att man för varje försäkringstagare har ett konto. På detta debiteras den årliga premien som en skuld, medan de gjorda inbetalningarna bokförs som amorteringar på skulden. Systemet liknar således tanken på ett sparkonto. Den nya försäkringsgivaren skulle då kunna ta över skulden eller tillgodohavandet. Man kan emellertid inte lita på att den nya försäkringsgivaren accepterar villkoren.

Detta innebär i praktiken risk för betydande effektivitetsförluster. En sådan är att bolagen i allmänhet inte kan tillåta situationer där försäkringstagaren har en skuld till bolaget. Om man i stället gör personerna återbetalningsskyldiga när de säger upp en försäkring, där de står i skuld, finns risken att de blir instängda hos en försäkringsgivare. Alternativt tvingas försäkringstagare att betala skulden med banklån.

Ett sparkonto kan däremot inte sägas upp. Det är det som gör det möjligt att ge ett försäkringsskydd, där premierna i vissa fall kan betalas i

⁷⁴ Söderström (1983) argumenterar t.ex. att privata försäkringsbolag kan erbjuda ett slags sparkonto genom att använda dubbel bokföring.

efterhand. Sparkontot kan också beskrivas som en möjlighet att ta lån från kontot under vissa skeden av livet, kopplat till en låneförsäkring som täcker lånet om det på grund av låga inkomster inte kunnat återbetalas fram till pensioneringen.

Sammanfattningsvis finns få skäl som talar för obligatoriska inkomstförsäkringar. Ett sparkonto minskar dock några av de effektivitetsproblem som drabbar frivilliga inkomstförsäkringar.

13.2 Ett försäkringssystem med sparkonto

Ett system med sparkonto kan naturligtvis införas helt inom ramen för ett offentligt försäkringssystem. Om det finns konkurrerande försäkringsbolag krävs dock en offentlig reglering, som säkerställer att människor kan byta försäkringsbolag även när de har en skuld på sitt sparkonto.

I det följande beräknas konsekvenserna av att övergå till ett system med sparkonto. Det kommer dock inte att närmare specificeras i vilken mån försäkringen erbjuds av en offentlig försäkringskassa eller av privata. Beräkningen görs för en rad socialförsäkringar. För att visa hur systemet kan utvidgas till andra offentliga utgifter för individuell konsumtion antas systemet även gälla sjukvårdsförsäkring och en daghemsavgiftsförsäkring.⁷⁵ Systemet samordnas med pensionssystemet på så sätt att en person med underskott på sparkontot vid pensioneringen antas fortsätta med inbetalningarna i den mån hans inkomster ligger över grundskyddsnivån. Tabell 13.1 visar vilka försäkringar och bidrag som ingår i beräkningen.

⁷⁵ Det antas att sjukvårdsförsäkringen även betalar sjukvården efter pensioneringen, så att människor med sina avgifter täcker både sina nuvarande och framtida sjukvårdsbehov.

Tabell 13.1 Sparkontots tillämpningsområden

Offentliga utgifter 1990 i miljoner kronor	
Socialförsäkring:	
Sjukpenning	33 924
Föräldrapenning	12 117
Arbetsskadeersättning	8 582
Delpension	1 523
Barnbidrag	10 494
Bidragsförskott	2 980
Förtidspension och liknande	4 687
Arbetslöshets- och lönegarantiförsäkring	12 800
Andra bidrag:	
Socialbidrag	4 700
Studiemedel	5 855
Offentlig konsumtion:	
Sjukvård	96 243
Barnomsorg	48 166
Totalt	242 071

En kalkyl av sparkontots effekter

I detta avsnitt beräknas i vilken grad ett sparkonto undviker onödiga omfördelningar och sänker skatteandelen av socialförsäkringsavgifter samt sjukvårds- och barnomsorgsfinansieringen jämfört med dagens system. En beräkning på ett faktiskt dataunderlag innebär ett betydligt större arbete än som här varit möjligt. I stället baseras beräkningen på en simulerad befolkning på 1 000 personer. Samtidigt antas att förhållandena under personernas alla

livsskedan är likadana som för respektive åldersgrupp idag. Detta innebär också ett antagande att alla löner och priser förblir som under 1990 (i reala termer).

För dessa 1 000 personer har livsbanor, från 20 år till och med 64 år, simulerats, med en fördelning som ungefär stämmer med den verkliga. Personerna möter med viss sannolikhet fem typer av händelser: utbildning, arbetslöshet, arbetsoförmögenhet, sjukdom och barn. För var och en av dessa händelser finns en så kallad hazardfunktion som för varje dag i en persons liv med viss sannolikhet påkallar händelsen. Sannolikheterna är baserade på SCBs statistik över andelen individer i varje åldersgrupp som är arbetslös, sjuk o.s.v. Med en slumpvalsgenerator har sedan var och en av de 1 000 personernas liv genererats som en dagsvis sekvens av arbete och frånvaro av de fem olika skälen. I ett annat papper (Fölster 1992) förklaras befolkningssammansättningen och beräkningsmetoden mer i detalj.

I vissa avseenden kan den simulerade befolkningen avvika från den faktiska. Exempelvis antas i simuleringen att de fem händelserna inträffar med viss sannolikhet, oberoende av varandra. Avseende aggregerade variabler överensstämmer dock den simulerade befolkningen med den faktiska. Förvärvsgraden i den simulerade och den faktiska befolkningen jämförs i tabell 13.2.

Tabell 13.2 Förvärvsgraden i den simulerade och den faktiska befolkningen, i procent av heltidsarbete

Ålder	Simulerad befolkning, %	Faktisk befolkning, %
20–24	54	56
25–34	75	79
35–44	86	83
45–54	84	84
55–64	54	57

Källa för faktisk befolkning: Bearbetning av Hink-data i bilaga 19 till LU90.

Baserad på varje persons livsbana har en löneutveckling bestämts. Den grundas på en studie av Björklund (1992), där lörens samband med ålder och utbildning skattas. Skattningen är uppdelad på kön. Lönen för den simulerade befolkningen beräknas således baserad på antal arbetsår och antal studieår samt en slumpfaktor som är personspecifik och en slumpfaktor som varierar mellan åren. Den personspecifika slumpfaktorn är baserad på de kontrollvariabler som ingår i studien.

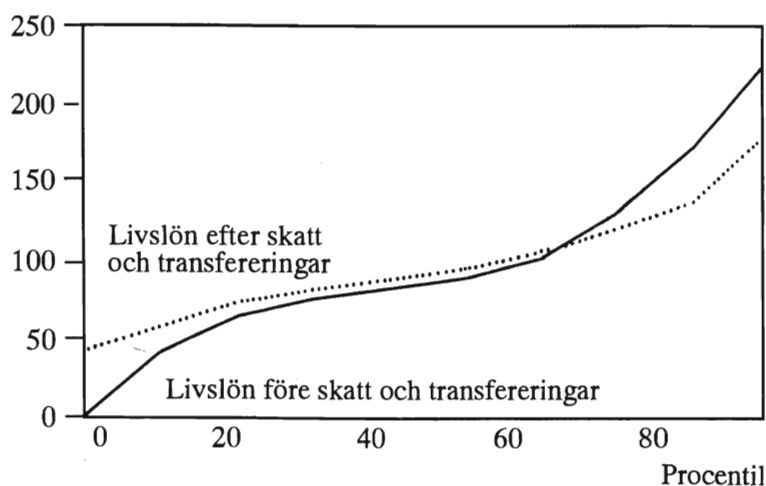
Utifrån respektive lön och frånvaroorsak beräknas såväl inbetalningar till socialförsäkringssystemet och skatten till de bidragssystem som enligt tabell 13.1 ingår, som utbetalningar av bidrag och försäkringar. Beloppen är schablonmässiga. Avtalsmässiga kompensationer från arbetsgivare negligeras. Skatten, som täcker kostnaderna för bidragssystemen och tillskottet till socialförsäkringssystemet, antas vara en fast procentandel av lönen.

Fördelningen av livslönen före och efter de transfereringar och bidrag som är upptagna i tabell 13.1 beräknas. Fördelningen visas i figur 13.1. Livslönen avser här endast åldrarna 20–64 år.

Figur 13.1 Fördelning av livslön före och efter transfereringar

Livslön

100=genomsnitt

Från fördelningskurvorna kan sedan beräknas hur stor omfördelning av livstidsinkomsten som sker mellan personer i förhållande till den totala omfördelningen. På årsbasis motsvarar dessa nettoomfördelningar 8,7 procent av BNP. Detta kan jämföras med de faktiska transfereringarna enligt tabell 1 på 20,9 procent av BNP år 1990 som ingår i beräkningen.

Den viktigaste frågan är emellertid i vilken mån dessa transfereringar är att betrakta som skatt. Detta har beräknats som en simulering, där en person tjänat 100 kronor mer i lön under ett år. Av det betalas en del i socialförsäkringsavgifter och skatt. Förhållandet mellan ökningen i inbetalningar och ökningen i utbetalningar beräknades sedan. Detta gjordes för varje år och för varje person. På så sätt beräknades en marginalskatteandel av socialförsäkringsavgifterna som ett genomsnitt för alla personer.

För systemet med sparkonto har beräkningen gjorts med två olika antaganden. Det ena är att individer inte väljer några frivilliga inkomstförsäkringar. Det andra antagandet är att alla sluter frivilliga inkomstförsäkringar som garanterar samma utbetalningar som i det nuvarande systemet.

Sjukvården betalas med en fast försäkringsavgift som är lika för alla. När en person inte har inkomst, dras försäkringsavgiften från sparkontot. Barnomsorgskostnader dras också från sparkontot.

Tabell 13.3 visar skatteandelen på ökade inbetalningarna till följd av en löneökning i de olika systemen.

Tabell 13.3 Skatteandel av socialförsäkringsavgifter och bidragsfinansiering

	In/utbetalningar som andel av BNP, %	Skatteandel %
Nuvarande system	20,9	86
Sparkonto utan frivillig inkomstförsäkring	15,3	52
Sparkonto med inkomst- försäkring motsvarande utbetalningarna idag	20,9	41

Den höga skatteandelen för det nuvarande systemet förklaras bland annat av att en stor andel av bidragen inte eller endast svagt är relaterade till inkomst. Detta gäller socialbidrag, barnbidrag och arbetslöshetsersättning. Än viktigare är dock att ersättningen vid sjukdom eller annan frånvaro endast beräknas på den senast tjänade inkomsten, i stället för på ackumulerade inbetalningar. Som en jämförelse uppskattar Persson (1991) att 75 procent av ATP-avgiften är att betrakta som skatt. För ett system med sparkonto består skatteandelen dels av transfereringar till dem som hamnar på minus över livstiden, dels av att de som vet att de kommer att hamna på minus måste betrakta de inbetalningar de gör som skatt.

Beräkningen av skatteandelen har gjorts för en marginell inkomstökning. Antar man att den också motsvarar den genomsnittliga skatteandelen skulle det innebära att övergången till ett livstidskonto är likvärdigt med en skattesänkning motsvarande 10,1 procent av BNP om ingen valde frivilliga inkomstförsäkringar och 9,4 procent av BNP om alla valde försäkringar som garanterar samma utbetalningar som i nuvarande system. I det senare fallet skulle skattesänkningen motsvara 107 miljarder kronor (år 1990).

Eftersom det är sannolikt att frivilliga försäkringar väljs med andra utbetalningsnivåer och som kanske är mer effektiva, kan skattesänkningen på sikt blir större än 107 miljarder. Det bör betonas att beräkningen baserats på antagandet att alla har sparkonto. Om man väljer en övergångsperiod, där byte till sparkonto är valfritt, uppstår naturligtvis inte hela skattesänkningen omedelbart.